

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM w Szkole Podstawowej w Mycielewie

Mycielewo 2024

Spis Treści

RODZIAŁ I. POLITYKA.....	3
Preambuła.....	3
Podstawy prawne standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem	3
Objaśnienie terminów używanych w dokumencie	3
Gdzie szukać pomocy.....	4
Organizacja.....	4
Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich.....	5
ROZDZIAŁ II. UCZNIOWIE.....	6
Procedury interwencji w przypadku krzywdzenia małoletniego przez rówieśników.....	6
Zasady ochrony danych osobowych małoletniego.....	7
Zasady ochrony wizerunku małoletniego.....	8
Zasady dostępu małoletnich do internetu oraz ochrony przed szkodliwymi treściami	9
ROZDZIAŁ III. PRACOWNICY.....	10
Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników.....	10
Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy pracownikami placówki a małoletnimi.....	11
Zachowania niedozwolone w relacjach/kontaktach z dziećmi.....	12
Zasady postępowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego	13
Procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”	14
ROZDZIAŁ IV. MONITOROWANIE	15
Zasady przeglądu i aktualizacji standardów.....	15
Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu szkoły do stosowania standardów, zasady przygotowania personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności	15
Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania	15
Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia.....	16
Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.....	16
Załączniki	17

RODZIAŁ I. POLITYKA

Preambuła

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników szkoły jest działanie dla dobra dzieci i w ich najlepszym interesie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji uczniów z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Pracownicy placówki traktują każde dziecko z szacunkiem oraz uwzględniają jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracowników wobec dzieci przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownicy placówki, realizując te cele, działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych oraz swoich kompetencji.

Podstawy prawne standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem

Poniższy dokument został stworzony w oparciu o:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289 oraz 535)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. poz. 1870)
- Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606)
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1304 i 1606)
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 900)
- Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1781)
- Konwencja o prawach dziecka (Dz.U.1991 r. nr 120 poz. 526)
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2012 poz. 1169)

Standardy Ochrony Małoletnich przed Krzywdzeniem pełnią funkcję dokumentu, który porządkuje procedury ochrony dzieci oraz przedstawia, w jaki sposób instytucja szkoły będzie je wdrażać, realizować, monitorować i ewaluować.

Objaśnienie terminów używanych w dokumencie

1. Pracownikiem Szkoły Podstawowej w Mycielewie, jest każda osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę.
2. Małoletnim jest każdy, kto nie ukończył 18 roku życia.
3. Opiekunem małoletniego jest osoba uprawniona do jego reprezentowania. W szczególności jest to: rodzic lub opiekun prawny.
4. Zgoda rodzica małoletniego oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka, należy poinformować ich o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd.
5. Przez krzywdzenie małoletniego należy rozumieć: popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka, przez jakąkolwiek osobę, lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie.

6. Osoba odpowiedzialna za internet to wyznaczony przez dyrektora szkoły pracownik, sprawujący nadzór nad korzystaniem z internetu przez uczniów na terenie szkoły oraz nad bezpieczeństwem dzieci w internecie.
7. Osoba odpowiedzialna za przestrzeganie standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem to wyznaczony przez dyrektora szkoły pracownik sprawujący nadzór nad realizacją standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem w szkole.
8. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.
9. Zespół interwencyjny jest powołany przez dyrektora szkoły w przypadku podejrzenia stosowania przemocy nad małoletnim lub w jego rodzinie. W skład zespołu mogą wejść: dyrektor, wychowawca, pedagog, psycholog, personel medyczny, inne osoby mające wiedzę na temat krzywdzenia dziecka.

Gdzie szukać pomocy

1. Służby ratunkowe – 112
2. Telefon zaufania – 116 111
3. Niebieska linia – 800 15 40 30
4. Pogotowie ofiar przemocy w rodzinie – 0801 12 00 02
5. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kcyni, ul. Libelta 28, tel. 52 384 76 78
6. Ośrodek Terapii Uzależnień „KOLIBER” w Nakle, dyżur, ul. Libelta 28 w Kcyni, czynny w czwartek w godzinach 9-14 (terapia uzależnień prowadzona przez terapeutę)
7. Punkt konsultacyjny dla dzieci i młodzieży, ul. Libelta 28 w Kcyni, w budynku Ośrodka Terapii Uzależnień, czynny we wtorek w godzinach 15-18 oraz w czwartek w godzinach 15-17.30
8. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni, ul. Libelta 28, tel. 52 384 76 78
9. Zespół Interdyscyplinarny Szubin, ul. Kcyńska 34, tel. 503 44 01 40
10. Komisariat Policji w Kcyni, ul. Zielona 5, tel. 47 75 24 110
11. Prokuratura Rejonowa w Szubinie, ul. Ogrodowa 14, tel. 52 384 24 01
12. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Szubinie, ul. 3 Maja 18, tel. 52 384 29 38
13. Nieodpłatna Pomoc Prawna, Porady Obywatelskie, ul. Libelta 28 w Kcyni, tel. 52 384 76 78

Organizacja

1. Polityka dotyczy całego personelu (pracowników, współpracowników, stażystów, praktykantów i wolontariuszy). Każdy po zapoznaniu się z dokumentem podpisuje oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich przed Krzywdzeniem. *Załącznik nr 1*
2. Dyrektor szkoły zatwierdził Standardy Ochrony Małoletnich przed Krzywdzeniem.
3. Standardy ochrony dzieci jasno i kompleksowo określają:
 - zasady bezpiecznej rekrutacji personelu,
 - sposobu reagowania w szkole na przypadki podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia i zasady prowadzenia rejestru interwencji,
 - zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko i dziecko–dziecko,
 - zasady bezpiecznego korzystania z internetu i mediów elektronicznych,
 - zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci.
4. Standardy są opublikowane i promowana wśród całego personelu, rodziców i uczniów.

5. Wszelkie dokumenty/procedury związane z wprowadzeniem Standardów Ochrony Małoletnich przed Krzywdzeniem są udostępniane personelowi, małoletnim i ich rodzicom/opiekunom prawnym na żądanie.
6. Dokumenty te można również znaleźć na stronie internetowej szkoły pod adresem <https://mycielewo.pl/>
7. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się z ww. dokumentacją po zawarciu umowy o pracy.
8. Rodzice/opiekunowie małoletnich zapoznawani są z ww. dokumentem.

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich

1. Pracownicy szkoły posiadają odpowiednią wiedzę, a w ramach wykonywanych obowiązków są uwrażliwieni na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci.
2. Jak rozpoznać zespół dziecka maltretowanego? *Załącznik nr 7*
3. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, pracownicy szkoły podejmują rozmowę z opiekunami ucznia, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania pomocy.
4. Pracownicy monitorują sytuację małoletniego, w tym jego dobrostan psychiczny.

ROZDZIAŁ II. UCZNIOWIE

Procedury interwencji w przypadku krzywdzenia małoletniego przez rówieśników

§ 1

1. W sytuacji uzyskania przez pracownika szkoły informacji o krzywdzeniu małoletniego, bądź w przypadku podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek przekazania uzyskanej informacji wychowawcy klasy, psychologowi bądź pedagogowi, wypełniając służbową notatkę (notatka ta przechowywana jest u wychowawcy lub u pedagogów, dostęp do niej mają tylko zaangażowane w sprawę osoby). O zaistniałej sytuacji należy poinformować dyrektora.
2. Wychowawca wraz z psychologiem/pedagogiem przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z osobą poszkodowaną oraz z uczniem/uczniemi podejrzanymi o krzywdzenie.
3. Wychowawca sporządza opis sytuacji szkolnej dziecka na podstawie rozmów z dzieckiem, nauczycielami i rodzicami oraz opracowuje plan pomocy dziecku. (§ 2 pkt.2)
4. W sytuacji, kiedy fakt krzywdzenia jest ujawniony nauczycielowi przez małoletniego w czasie trwania zajęć szkolnych, nauczyciel informuje sekretariat o tym fakcie i otrzymuje wsparcie w postaci pracownika, który zapewni opiekę grupie dzieci. Nauczyciel podejmuje w tym czasie rozmowę z dzieckiem, dbając jednocześnie o odpowiednie warunki – przeprowadza ją w spokojnym, odosobnionym miejscu. Dziecko absolutnie nie jest odsyłane do innego pracownika (nawet jeśli miałby być nim pedagog/psycholog czy dyrektor).

§ 2

1. Wychowawca wzywa opiekunów dziecka, którego krzywdzenie podejrzewa oraz informuje ich o podejrzeniu. W przypadku niepojawienia się opiekunów ucznia – wychowawca sporządza odpowiednią notatkę służbową.
2. Plan pomocy małoletniemu powinien zawierać wskazania dotyczące:
 - a) podjęcia przez szkołę działań w celu zapewnienia małoletniemu bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji (prokuratura, policja lub sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej),
 - b) form wsparcia, jakie szkoła zaoferuje dziecku np. spotkania z psychologiem lub pedagogiem oraz form wsparcia dla opiekunów małoletniego, np. rozmowy z rodzicami (ze wskazaniem, kto będzie odpowiedzialny za poszczególne działania),
 - c) skierowania ucznia do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
3. Wszystkie działania przewidziane w planie pomocy małoletniemu, mają na celu zapewnienie mu bezpieczeństwa i wsparcia.

§ 3

1. W przypadkach bardziej skomplikowanych (dotyczących wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego) wychowawca zgłasza problem dyrektorowi szkoły. Dyrektor powołuje zespół interwencyjny, w skład którego mogą wejść: dyrektor/wicedyrektor, wychowawca, pedagog, psycholog, personel medyczny, inne osoby mające wiedzę na temat krzywdzenia małoletniego.
2. Zespół interwencyjny sporządza plan pomocy małoletniemu, spełniający wymogi określone w § 2 pkt. 2 niniejszych standardów, na podstawie opisu sporządzonego przez pedagoga/psychologa oraz innych, uzyskanych przez członków zespołu informacji.

3. Aby wyeliminować zachowania niepożądane, zespół interwencyjny opracowujący plan pomocy powinien:
 - a) wziąć pod uwagę incydentalność, powtarzalność i nasilenie sytuacji przemocy,
 - b) dokonać analizy pozycji ofiary, sprawcy i świadka w grupie rówieśniczej,
 - c) rozpatrzyć sytuację w kontekście środowiska rodzinnego uczniów.
4. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie małoletniego, powołanie zespołu jest obligatoryjne. Zespół interwencyjny wzywa opiekunów ucznia na spotkanie wyjaśniające. Ze spotkania sporządza się protokół.

§ 4

1. Plan pomocy małoletniemu jest przedstawiany przez wychowawca opiekunom, z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.
2. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie małoletniego, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, należy o tym fakcie poinformować opiekunów dziecka na piśmie.
3. Wychowawca klasy monitoruje przebieg realizacji planu. W przypadku wystąpienia problemów w realizacji, zgłasza je koordynatorowi zespołu.

§ 5

1. Z przebiegu interwencji sporządza się kartę interwencji, której wzór stanowi załącznik nr 2 do niniejszych standardów. Kartę załącza się do akt osobowych dziecka.
2. Wszyscy pracownicy szkoły i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

Zasady ochrony danych osobowych małoletniego

§ 1

1. Dane osobowe ucznia podlegają ochronie na zasadach określonych w Ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.
2. Pracownik szkoły ma obowiązek zachowania w tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
3. Dane osobowe uczniów są wykorzystywane wyłącznie z przeznaczeniem, do którego zostały udostępnione.
4. Dane osobowe małoletniego są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.
5. Pracownik szkoły jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych małoletniego i udostępniania tych danych w ramach zespołu interdyscyplinarnego, powołanego w trybie Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

§ 2

1. Pracownik szkoły może wykorzystać informacje o małoletnim w celach szkoleniowych lub edukacyjnych, wyłącznie z zachowaniem anonimowości ucznia oraz w sposób uniemożliwiający jego identyfikację.

§ 3

1. Pracownik szkoły nie udostępnia przedstawicielom mediów informacji o małoletnim, ani o jego opiekunach.
2. Pracownik szkoły nie kontaktuje przedstawicieli mediów z uczniami.

3. Pracownik szkoły nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik szkoły jest przeświadczony, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana.
4. Dyrektor szkoły, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może wypowiedzieć się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie małoletniego lub jego opiekuna.

Zasady ochrony wizerunku małoletniego

§ 1

1. Pracownicy szkoły, uznając prawo małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewniają ochronę jego wizerunku.

§ 2

1. Pracownikowi szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu dziecka) na terenie instytucji bez pisemnej zgody opiekuna dziecka. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do opiekuna ucznia – bez wiedzy i zgody tego opiekuna.
2. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda opiekunów na utrwalanie wizerunku małoletniego nie jest wymagana.

§ 3

1. Upublicznienie przez pracownika szkoły wizerunku małoletniego utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka. Uzyskują ją wychowawcy klas na początku roku szkolnego, nie później niż do końca września.
2. Pisemna zgoda, o której mowa w ust. 1 powinna zawierać informację, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany (np. umieszczenie wizerunku na stronie www.youtube.pl/ na stronie internetowej szkoły, w celach promocyjnych/ informacyjnych etc.) chyba, że rodzic podpisał ogólną zgodę na przetwarzanie wizerunku.

§ 4

1. W celu realizacji materiału medialnego można udostępnić mediom wybrane pomieszczenia szkoły. Decyzję w sprawie udostępnienia pomieszczenia podejmuje dyrektor.
2. Dyrektor szkoły, podejmując decyzję, o której mowa w punkcie poprzedzającym, poleca sekretariatowi szkoły przygotować wybrane pomieszczenie szkoły w celu realizacji materiału medialnego w taki sposób, by uniemożliwić filmowanie przebywających na terenie szkoły dzieci.

§ 5

1. Wytyczne dotyczące utrwalania wizerunku małoletniego (zdjęcia, filmy):
 - a) uczniowie muszą być ubrani,
 - b) zarejestrowane obrazy powinny się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez dzieci i w miarę możliwości przedstawiać grupy dzieci, a nie pojedyncze osoby,
 - c) wszelkie podejrzenia i problemy dotyczące nieodpowiednich wizerunków małoletnich należy zgłaszać i rejestrować, podobnie jak inne niepokojące sygnały, dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa uczniów.

Zasady dostępu małoletnich do internetu oraz ochrony przed szkodliwymi treściami

§1

1. Szkoła, zapewniając uczniom dostęp do internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności należy zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.
2. Na terenie szkoły dostęp małoletniego do internetu możliwy jest pod nadzorem pracownika szkoły na zajęciach komputerowych.
3. O bezpieczeństwie korzystania z internetu w pracowni komputerowej mówi stosowny regulamin znajdujący się w pracowni.
4. Nauczyciel ma obowiązek informowania małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z internetu.
5. Nauczyciel czuwa także nad bezpieczeństwem korzystania z internetu przez uczniów podczas lekcji.

§ 2

1. Infrastruktura sieciowa szkoły umożliwia publiczny dostęp do internetu całemu personelowi szkoły.
2. Uczniowie nie mogą korzystać z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu podczas zajęć edukacyjnych (z wyjątkiem sytuacji z pkt 3), opiekuńczych, jak i podczas przerw śródlekcyjnych.
3. Uczeń może w wyjątkowych sytuacjach, za zgodą nauczyciela skorzystać z telefonu komórkowego tylko w sekretariacie szkoły lub w obecności nauczyciela na lekcji do celów dydaktycznych i podczas imprez szkolnych.

§ 3

1. Szkoła zapewnia bezpieczeństwo uczniom korzystającym w szkole z internetu i posiada skuteczne opcje filtrowania treści internetowych:
 - a) blokuje dostęp do stron z przemocą, pornografią, satanizmem, neonazistowskimi hasłami, stron zachęcających do brania narkotyków, sekt czy też z czatami internetowymi. Administrator OSE ma możliwość dodawania kolejnych stron do tej bazy, jak również odblokowywania wybranych stron już w niej figurujących,
 - b) może zablokować możliwość korzystania z różnych komunikatorów internetowych,
 - c) blokuje możliwość pobierania z internetu wybranych rodzajów dokumentów oraz programów,
2. Nauczyciel informatyki zapewnia, że na wszystkich komputerach z dostępem do internetu na terenie szkoły zainstalowane i aktualizowane jest oprogramowanie antywirusowe .
3. Wymienione w pkt. 2 niniejszego paragrafu oprogramowanie jest aktualizowane przez nauczyciela informatyki.
4. Wyznaczony pracownik szkoły przynajmniej raz w miesiącu sprawdza, czy na komputerach z dostępem do internetu nie znajdują się niebezpieczne treści, a w przypadku znalezienia tego rodzaju treści, ustala, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia.
5. Informację o uczniu, który korzystał z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, nauczyciel informatyki przekazuje pedagogowi/psychologowi.
6. Pedagog/psycholog i nauczyciel informatyki przeprowadzają z dzieckiem, o którym mowa w punktach poprzedzających, rozmowę na temat bezpieczeństwa w internecie.
7. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy psycholog/pedagog uzyska informacje, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje działania opisane w rozdziale II niniejszych standardów.
8. Każdego roku w szkole organizowany jest „Dzień Bezpiecznego Internetu”, w ramach którego utrwalane są zasady bezpiecznego korzystania z zasobów internetu.

ROZDZIAŁ III. PRACOWNICY

Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników

1. Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi na pracodawcy lub innym organizatorze takiej działalności oraz na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do takiej działalności, ciążą obowiązki określone w ust. 2–8.
2. Pracodawca lub inny organizator uzyskuje informacje, czy dane osoby, o której mowa w ust. 1, są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.
3. Osoba, o której mowa w ust. 1, przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.
4. Osoba, o której mowa w ust. 1, posiadająca obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, ponadto przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
5. Osoba, o której mowa w ust. 1, składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
Załącznik nr 3
6. Jeżeli prawo państwa, o którym mowa w ust. 4 lub 5, nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa.
7. W przypadku gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, o której mowa w ust. 4–6, nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba, o której mowa w ust. 1, składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

8. Oświadczenia, o których mowa w ust. 5 i 7, składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy pracownikami placówki a małoletnimi

1. Pracownicy Szkoły:
 - a) działają dla dobra dziecka i w jego najlepiej pojętym interesie;
 - b) traktują dziecko z poszanowaniem jego godności i potrzeb;
 - c) wszelkie działania podejmują w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych oraz swoich kompetencji;
 - d) działają w sposób otwarty i przejrzysty, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji swojego zachowania/postępowania;
 - e) informują dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć i oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy;
 - f) w komunikacji z dziećmi zachowują cierpliwość i szacunek dla dziecka;
 - g) uważnie słuchają dzieci i udzielają im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji;
2. Podejmując decyzje dotyczące dziecka, należy je poinformować o tym i starać się brać pod uwagę jego oczekiwania.
3. Należy szanować prawo dziecka do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić dziecko, należy dziecku to wyjaśnić najszybciej jak to możliwe.
4. Jeśli pojawi się konieczność porozmawiania z dzieckiem na osobności, należy poprosić drugiego nauczyciela (lub psychologa/pedagoga) o obecność podczas takiej rozmowy.
5. Należy doceniać i szanować wkład dzieci w podejmowane działania, zachęcać do aktywności i traktować równo, bez względu na płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
6. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny pod warunkiem, że spełnia on zasady bezpiecznego kontaktu, tj. jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Zawsze należy kierować się profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując reakcję dziecka.
7. Zawsze należy być przygotowanym na wyjaśnienie swoich zachowań i działań.
8. Należy zachować szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach należy reagować z wyczuciem, ale stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.
9. Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych. Jeśli zachodzi konieczność nawiązania kontaktu poza godzinami pracy, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami/opiekunami są kanały służbowe (dziennik elektroniczny, telefon służbowy).

10. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców/opiekunów.
11. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, należy o tym poinformować dyrektora, a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
12. Ingerencje w sytuacjach wychowawczo wątpliwych powinny być poprzedzone kontaktem słownym, odbywać się w miarę możliwości w obecności osób trzecich i być jednoznacznie uzasadnione (zagrożenie dobra lub bezpieczeństwa dziecka, grupy).
13. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, należy unikać innego niż niezbędny kontakt fizyczny z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu i w korzystaniu z toalety.
14. Czynności higieniczno-pielęgnacyjne:
 - a) mają służyć przede wszystkim higienie osobistej i zdrowiu;
 - b) wykonywane są w odpowiednich warunkach zapewniających uszanowanie intymności w tego typu czynnościach;
 - c) niedozwolone są zachowania obcesowe, naruszające prywatność i intymność dziecka;
 - d) działanie pracownika powinno być poprzedzone zgodą dziecka, a jego zasadność powinna być uzależniona od stopnia samodzielności dziecka i wcześniej z nim omówiona.

Zachowania niedozwolone w relacjach/kontaktach z dziećmi.

1. Nie wolno:
 - a) zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka;
 - b) krzyżeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z zagrożenia bezpieczeństwa dziecka lub innych osób;
 - c) dotykać dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny;
 - d) ujawniać informacji o sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej dotyczących dziecka osobom nieuprawnionym, w tym wobec innych dzieci.
2. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie.
3. Nie wolno zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Dotyczy to używania wulgarnych słów, nieprzyzwoitych gestów i żartów, czynienia obraźliwych uwag, nawiązywania w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywania wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
4. Należy unikać faworyzowania dzieci.
5. Nie wolno nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji mogących sugerować relacje romantyczne lub seksualne ani składać dziecku propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych, bez względu na ich formę.
6. Nie wolno utrwalać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunku dzieci bez zgody rodziców/opiekunów prawnych.
7. Nie wolno proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani substancji działających podobnie do alkoholu, jak również używać ich w obecności dzieci.
8. Nie wolno wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub/i rodziców/opiekunów dziecka.
9. Nie wolno zapraszać dzieci do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały

- komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
10. Nie wolno nawiązywać kontaktów z dziećmi poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.

Zasady postępowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

1. Każdy pracownik szkoły, który podejrzewa, że uczeń jest krzywdzony lub uzyska informację o podejrzeniu krzywdzenia małoletniego jest zobowiązany do niezwłocznego poinformowania dyrektora szkoły;
2. Wszystkie zauważone ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko, należy niezwłocznie zgłosić dyrektorowi szkoły.
3. Podczas rozpoznawania sytuacji przemocy wobec dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi istotne jest:
 - a) uważne wysłuchanie ucznia – bez obecności opiekunów;
 - b) przeprowadzenie rozmowy na temat sytuacji krzywdzenia (konkretne fakty dotyczące form przemocy, częstotliwości, nasilenia, poczucia zagrożenia);
 - c) ustalenie czy są osoby, które także zauważają symptomy krzywdzenia oraz czy osoba niepełnosprawna komukolwiek o tym powiedziała;
 - d) w razie konieczności podjęcie działań w kierunku odizolowania osoby krzywdzonej od sprawcy przemocy;
4. Podczas rozpoznawania sytuacji przemocy wobec dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy unikać błędów, którymi mogą być:
 - a) niewysłuchanie takiego ucznia;
 - b) bagatelizowanie skarg;
 - c) umniejszanie doznanej krzywdy;
 - d) nie dawanie wiary;
 - e) przyjmowanie, że zdarzenie nie miało miejsca wyłącznie na podstawie wyjaśnień rodziców/opiekunów;
 - f) pomijanie lub zniekształcanie procedur postępowania obowiązujących w szkole, wynikające z przekonania, że one nie powinny lub nie muszą stosować się do osób niepełnosprawnych;
4. Podjęcie procedury wewnętrznej interwencji poprzedzone jest sporządzeniem notatki pisemnej przez osobę, która zauważa niepokojące zachowania dziecka lub pozyskuje informacje na ten temat od samego dziecka albo od osoby, która jest świadkiem przemocy w jego rodzinie.
5. Decyzja o rozmowie z dzieckiem, w stosunku do którego istnieje podejrzenie jego krzywdzenia, podejmowana jest przez zespół powołany przez dyrektora na wniosek osoby, która zauważa niepokojące zachowania dziecka lub pozyskuje informacje na ten temat od samego dziecka albo od osoby, która jest świadkiem przemocy w jego rodzinie.
6. W przypadku stwierdzenia, że nie jest konieczne powiadomienie organów zewnętrznych, ponieważ stwierdzono, że nie jest zagrożone zdrowie, życie i dobro dziecka, wychowawca ustala i realizuje plan współpracy z rodzicami/rodzicem/opiekunem dziecka w celu poprawy funkcjonowania dziecka.
7. Efektywność realizacji planu, o którym mowa w ust. 6, monitoruje wychowawca/pedagog szkolny/psycholog.
8. Procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia małoletniego określona jest w załączniku do niniejszych standardów. *Załącznik nr 4*

Procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osoby odpowiedzialne za wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”

1. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamianie sądu opiekuńczego następuje w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia dziecka, poprzedzonego przeprowadzeniem procedury wewnętrznej, o której mowa w niniejszych standardach.
2. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego do organów ścigania składa dyrektor szkoły.
3. Zawiadomienie do sądu opiekuńczego składa dyrektor szkoły.
4. Procedura „Niebieskiej Karty” jest wszczynana w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia dziecka, po przeprowadzeniu procedury wewnętrznej, o której mowa w niniejszych standardach.
5. Osobami odpowiedzialnymi za wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” jest wychowawca klasy, pedagog/psycholog.
6. Oryginał części A „Niebieskiej Karty” przekazywany jest przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnemu przez dyrektora szkoły – kopia pozostaje w dokumentacji szkoły.
Załącznik nr 6

ROZDZIAŁ IV. MONITOROWANIE

Zasady przeglądu i aktualizacji standardów

1. Przegląd standardów prowadzić będzie komisja powołana przez dyrektora, co dwa lata.
2. Komisja dokonuje także oceny standardów w celu zapewnienia ich ewentualnego dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami.
3. Komisja sporządza protokół z przeglądu i oceny standardów, w którym zamieszcza również wnioski z przeprowadzonego przeglądu i oceny.
4. W przypadku potrzeby aktualizacji standardów dyrektor powołuje zespół, który wprowadza zmiany w standardach, rekomendowane w protokole.
5. Z zaktualizowanymi standardami zapoznawani są pracownicy szkoły, uczniowie i rodzice uczniów, zgodnie z zasadami określonymi w niniejszych standardach.
6. Zaktualizowane standardy udostępniane są także na stronie internetowej szkoły.

Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu szkoły do stosowania standardów, zasady przygotowania personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności

1. Ustala się, że osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie do stosowania standardów przez:
 - a) pracowników pedagogicznych jest dyrektor
 - b) pracowników niepedagogicznych jest dyrektor
2. Pracownicy pedagogiczni zapoznawani są ze standardami podczas zebrania rady pedagogicznej.
3. Pracownicy niepedagogiczni przygotowani są do stosowania standardów podczas zebrania.
4. Zebranie rady pedagogicznej jest protokołowane zgodnie z zasadami protokołowania zebrań rady.
5. Protokół z zebrania pracowników niepedagogicznych sporządza osoba prowadząca zebranie. Protokół przechowywany jest w dokumentacji szkoły.
6. Po zapoznaniu się ze standardami i zasadami ich stosowania, każdy pracownik podpisuje imienne oświadczenie, które przechowywane jest w dokumentacji szkoły. *Załącznik nr 1*

Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

1. Rodzice uczniów zapoznawani są ze standardami podczas zebrań klasowych i podpisują oświadczenie, że się z nimi zapoznali. *Załącznik nr 1*
2. Standardy udostępnia się na stronie internetowej szkoły w wersji pełnej i skróconej oraz zostają wywieszane, w widocznym miejscu w siedzibie szkoły, w wersji skróconej przeznaczonej dla małoletnich.
3. Osobą odpowiedzialną za udostępnianie standardów na stronie internetowej szkoły i w jej siedzibie jest nauczyciel informatyki.

Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia.

1. Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu:
 - a) nauczyciel/wychowawca;
 - b) pedagog szkolny;
 - c) psycholog;
 - d) pedagog specjalny.
2. Osobami odpowiedzialnymi za udzielanie wsparcia małoletniemu są:
 - a) nauczyciel, który jako pierwszy pozyskał informację o zdarzeniu zagrażającym dobru małoletniego;
 - b) wychowawca ucznia;
 - c) pedagog;
 - d) psycholog.

Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

1. Dokumentowanie zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego:
 - a) notatka służbowa;
 - b) notatka ze spotkania z rodzicami/rodzicem;
 - c) kwestionariusz diagnozy; *Załącznik nr 5*
 - d) karta interwencji; *Załącznik nr 2*
 - e) kopia części A „Niebieskiej Karty”; *Załącznik nr 6*
 - f) dokumentacja potwierdzająca zgłoszenia do uprawnionych organów zewnętrznych.
2. Zasady klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji powstającej w szkole i do niej napływającej, w tym dotyczącej zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego, określone są w Jednolitym Rzecзовym Wykazie Akt, w tym w części dotyczącej dokumentowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom.
3. Dostęp do dokumentacji mają wyłącznie osoby uprawnione, które zobowiązane są do zachowania w tajemnicy posiadanych informacji.
4. Udostępnianie dokumentacji/informacji w sprawie dziecka, w stosunku do którego istnieje uzasadnione podejrzenie jego krzywdzenia, odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Załączniki

Załącznik nr 1

Oświadczenie

Ja niżej podpisany/a oświadczam, że zapoznałem/am się z dokumentacją wchodzącą w skład Standardów Ochrony Małoletnich przed Krzywdzeniem obowiązującą w Szkole Podstawowej w Mycielewie i przyjmuję ją do realizacji.

.....
data, podpis

Załącznik nr 2

KARTA INTERWENCJI

Imię i nazwisko dziecka		
Przyczyna interwencji		
Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia		
Opis działań podjętych w szkole przez (kogo?)	Data	Działanie
Spotkanie z rodzicem/opiekunem prawnym dziecka Osoby uczestniczące w spotkaniu: 1. 2. 3.	Data	Opis spotkania
Forma interwencji	1. zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa 2. wniosek o wgląd w sytuację rodziny 3. wszczęcie procedury Niebieskiej Karty 4. inna - jaka?	
Dane dot. interwencji	Data	Nazwa organu /instytucji
Wyniki interwencji (jeśli szkoła posiada informacje)	Data	Nazwa organu/instytucji
		Działanie

Załącznik nr 3

.....
Dane osoby składającej oświadczenie

.....
miejsowość, data

Oświadczenie

Ja, niżej podpisana/podpisany, oświadczam, że:

- 1) w ciągu ostatnich 20 lat zamieszkiwałam/zamieszkiwałem w następujących państwach:
.....
(należy wymienić wszystkie państwa)
- 2) prawo ww. państwa/państw, z którego/z których powinna być przedłożona informacja, o której mowa w art. 21 ust. 4–6 ustawy z dnia z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, nie przewiduje jej sporządzenia oraz że w ww. państwie/państwach nie prowadzi się rejestru karnego;
- 3) nie byłam/byłem prawomocnie skazana/skazany w ww. państwach za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec mnie orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściłam/dopuściłem się takich czynów zabronionych;
- 4) nie mam obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania stanowiska nauczyciela/wykonywania zawodu nauczyciela.

Jednocześnie oświadczam, że jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
Data i czytelny podpis osoby składającej oświadczenie

Załącznik nr 4

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA, ŻE UCZEŃ JEST OFIARĄ PRZEMOCY W RODZINIE

Zadania pracowników szkoły w przypadku ucznia dotkniętego przemocą

Dyrektor szkoły:

- 1) przyjmuje zgłoszenie o podejrzeniu krzywdzenia ucznia w rodzinie;
- 2) w sytuacjach podejrzenia przemocy domowej wobec ucznia podejmuje decyzję o uruchomieniu procedury „Niebieskie Karty”;
- 3) bierze udział w rozmowie z rodzicami/rodzicem ucznia;
- 4) informuje rodziców/rodzica o ewentualnych konsekwencjach prawnych stosowania przemocy;
- 5) organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla ucznia;
- 6) prowadzi nadzór nad prowadzeniem przypadku ucznia krzywdzonego;
- 7) zapewnia pomoc nauczycielom w realizacji ich zadań, np. ułatwia konsultacje trudnych spraw ze specjalistami, wspiera, organizuje szkolenia w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie wobec ucznia;
- 8) dba o to, aby na terenie Szkoły znajdowały się powszechnie dostępne informacje o organizacjach i instytucjach pomagających ofiarom przemocy (adresy, telefony, itp.).

Pedagog szkolny/psycholog szkolny:

- 1) przyjmuje i odnotowuje sprawę zgłoszenia o uzasadnionym podejrzeniu przemocy w rodzinie;
- 2) diagnozuje sytuację ucznia i jego rodziny;
- 3) jest koordynatorem udzielania pomocy uczniowi krzywdzonemu oraz jego rodzinie;
- 4) przeprowadza rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami/prawnymi opiekunami;
- 5) dyskretnie monitoruje sytuację ucznia w rodzinie;
- 6) pozostaje w ciągłym kontakcie z wychowawcą i dyrektorem w sprawach dotyczących ucznia oraz jego rodziny;
- 7) pomaga pracownikom Szkoły we właściwym postępowaniu względem ofiary przemocy;
- 8) informuje rodziców o możliwych formach wsparcia ucznia;
- 9) pomaga rodzicom w zrozumieniu podstawowych i typowych reakcji ucznia na różnorodne sytuacje;
- 10) informuje uczniów oraz kieruje rodziców do placówek specjalistycznych udzielających pomocy;
- 11) współpracuje ze specjalistami pomagającymi uczniowi i jego rodzinie;
- 12) może być osobą, która uruchamia procedurę „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie części A formularza „Niebieskiej Karty”;
- 13) dokumentuje wszystkie podejmowane działania względem ucznia i jego rodziny.

Wychowawca klasy:

- 1) przyjmuje zgłoszenie o przemocy w rodzinie ucznia;
- 2) powiadamia dyrektora szkoły/wicedyrektora Szkoły;
- 3) może być osobą, która uruchamia procedurę „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie części A formularza „Niebieskiej Karty”;
- 4) w przypadku gdy uczeń ma obrażenia, przeprowadza go do miejsca udzielenia pomocy;
- 5) dba, aby ofiara przemocy czuła się bezpiecznie;
- 6) uważnie wsłuchuje się w relacje ucznia;
- 7) przekazuje sprawę pedagogowi/psychologowi szkolnemu;

- 8) wzywa rodziców/opiekunów prawnych;
- 9) odnotowuje w dokumentach wychowawcy swoje spostrzeżenia oraz szczegółową charakterystykę spotkania z rodzicami, z opisem postanowień i planów działania;
- 10) udziela wsparcia uczniowi oraz monitoruje jego sytuację w późniejszym okresie;
- 11) monitoruje relacje w zespole klasowym, w celu zapobieżenia ewentualnemu obniżeniu pozycji poszkodowanego w klasie.

Pielęgniarka szkolna (gdy stwierdzone zostaną obrażenia u ucznia);

- 1) dyskretnie, z poszanowaniem praw ucznia, ogląda obrażenia;
- 2) udziela pierwszej pomocy przedmedycznej, jeśli sytuacja tego wymaga;
- 3) zgłasza potrzebę pomocy medycznej (według własnej oceny);
- 4) udziela informacji (szczególnie rodzicom) o ewentualnych konsekwencjach stosowania przemocy dla zdrowia ucznia;
- 5) przekazuje lekarzom konieczne informacje o poszkodowanym i zaistniałej sytuacji;
- 6) sporządza notatkę służbową.

Nauczyciele:

- 1) przekazują wychowawcy i pedagogowi/psychologowi szkolnemu informacje o tym, że podejrzewają przemoc w rodzinie ucznia;
- 2) sporządzają notatkę służbową;
- 3) monitorują sytuację ucznia;
- 4) mogą być osobami, które uruchamiają procedurę „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie części A formularza „Niebieskiej Karty”;
- 5) dbają o realizację treści z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki w bieżącej pracy pedagogicznej z uczniami.

Niepedagogiczni pracownicy szkoły:

- 1) są uważni i wrażliwi na sytuację uczniów;
- 2) reagują na objawy przemocy oraz niepokojące zachowania, których mogą być świadkami;
- 3) zgłaszają obserwowane, niepokojące sygnały dyrekcji szkoły, pedagogowi/psychologowi szkolnemu lub wychowawcy.

PROCEDURA PODSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UZASADNIONEGO PODEJRZENIA PRZEMOCY W RODZINIE UCZNIĄ:

- 1) nauczyciel przyjmuje informację, zapewniając dyskrecję zgłaszającemu poprzez wysłuchanie go bez świadków. Zapisuje datę i godzinę zgłoszenia;
- 2) nauczyciel informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy lub/i dyrektora/wicedyrektora Szkoły;
- 3) wychowawca informuje pedagoga/psychologa lub/i dyrektora/wicedyrektora szkoły, o ile nie zrobił tego nauczyciel;
- 4) jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia, dyrektor/wicedyrektor lub pedagog/psycholog wzywa pomoc medyczną;
- 5) dyrektor/wicedyrektor lub/i psycholog/pedagog, dbając o dyskrecję, przeprowadza rozmowę z poszkodowanym, o ile jest to możliwe (gdzie i kiedy doszło do zdarzenia lub zdarzeń, jaka była ich częstotliwość);
- 6) pedagog/psycholog zawiadamia lub/i wzywa do szkoły rodzica (prawnego opiekuna lub osobę z najbliższej rodziny) pokrzywdzonego, którego sprawa dotyczy. Rozmowa odbywa się w obecności dyrektora Szkoły;

- 7) dyrektor powołuje zespół doraźny, który na podstawie zgromadzonej dokumentacji rekomenduje dalsze postępowanie w sprawie, w tym także wdrożenie procedury „Niebieska Karta”;
- 8) dyrektor Szkoły wyznacza pracownika, który wszczyna procedurę „Niebieska Karta”;
- 9) dyrektor zawiadamia przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, przekazując wypełnioną część A formularza „Niebieskiej Karty”;
- 10) dyrektor, na podstawie rekomendacji zespołu, o którym mowa w pkt 7, podejmuje decyzję w sprawie powiadomienia odpowiednio: ośrodka pomocy społecznej, policji, prokuratury lub sądu rodzinnego.

Opracowanie na podstawie: *„Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem, zachowania niedozwolone wobec małoletnich” – Marta Handzlik-Rosuł*

Załącznik nr 5

Kwestionariusz diagnostyczny

Symptomy wskazujące na przemoc/zaniedbanie:

Lp.	Symptom	Występowanie – wstaw znak X, jeśli dany symptom został zauważony
1.	Nieadekwatne ubranie (do pory roku lub pogody)	
2.	Niedowaga, niedożywienie, zmęczenie, podkrążone oczy	
3.	Brudna odzież	
4.	Brudne ciało	
5.	Nieprzyjemny zapach/ Insekty	
6.	Brak podręczników i przyborów szkolnych	
7.	Kradzieże (jedzenia, przedmiotów)	
8.	Przebywanie poza domem w późnych godzinach	
9.	Bardzo częste przebywanie poza domem niezależnie od pory roku	
10.	Ma dorosłych „kolegów”	
11.	Nie ma kolegów wśród rówieśników	
12.	Z trudem nawiązuje relacje	
13.	Izoluje się od rówieśników	
14.	Bije się po twarzy/głowie lub wrywa sobie włosy	
15.	Często ma ślady zadrapań, siniaków	
16.	Często odnosi obrażenia (skręcenia, złamania, stłuczenia)	
17.	Bije innych	
18.	Zawiera przyjaźnie, potem reaguje wrogością	
19.	Gwałtownie uchyla się przed dotykiem	
20.	Moczy się	
21.	Boi się przebywać w zamkniętych pomieszczeniach	
22.	Boi się ciemności	
23.	Unika zajęć wychowania fizycznego	
24.	Unika leżakowania w przedszkolu	
25.	Nie bierze udziału w wycieczkach	
26.	Angażuje się w zachowania destrukcyjne skierowane przeciwko sobie, przedmiotom lub zwierzętom	
27.	Miewa nagłe zmiany nastroju (od euforii do agresji)	
28.	Prezentuje natrętne, narzucające się zachowania	
29.	Nie odwzajemnia emocji	
30.	Odrzuca próby nawiązania bliskości	
31.	Ma wybuchy wściekłości	
32.	Nadmiernie skraca dystans fizyczny	
33.	Demonstruje zachowania seksualne	
34.	Nie docenia własnych osiągnięć	
35.	Ma koszmary senne	
36.	Ma problemy szkolne	
37.	Inne:	

Uwaga: Wymienione zachowania należy analizować biorąc pod uwagę całość informacji o rodzinie. Pojedynczych zachowań z listy nie można traktować jako jednoznacznie wskazujących na przemoc lub zaniedbanie.

Załącznik nr 6

NIEBIESKA KARTA — A

.....
(miejscowość, data)

.....
(pieczęć podmiotu, o którym mowa w art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wypełniającego formularz „Niebieska Karta — A”)

I. DANE OSOBY, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ W RODZINIE

1. Imię i nazwisko:
2. Imiona rodziców:
3. Miejsce zamieszkania:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
..... ulica: numer domu:
..... numer mieszkania: numer telefonu:
4. Aktualny adres pobytu:

kod pocztowy: miejscowość: województwo:
..... ulica: numer domu:
..... numer mieszkania: numer telefonu:

II. INFORMACJA DOTYCZĄCA ZGŁOSZENIA PODEJRZENIA STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zgłaszający: osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:
.....
.....

2. Zgłaszający: inna osoba (np. rodzic, opiekun prawny, opiekun faktyczny, osoba najbliższa, świadek):
.....
.....

- 1) imię i nazwisko:
- 2) miejsce zamieszkania:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
..... ulica: numer domu:
..... numer mieszkania: numer telefonu:

III. DANE OSOBY, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE

1. Imię i nazwisko:
2. Miejsce zamieszkania:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
..... ulica: numer domu:
..... numer mieszkania: numer telefonu:
3. Stosunek pokrewieństwa z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

IV. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

Formy przemocy w rodzinie	Wobec dorosłych			Wobec dzieci		
	TAK	NIE	Wobec kogo *	TAK	NIE	Wobec kogo *
Stosowała przemoc fizyczną, w tym:						
Popychanie						
Uderzanie						
Wykręcanie rąk						
Duszenie						
Kopanie						
Spoliczkowanie						
Inne (podać jakie)						
Uszkodzenia ciała, w tym:						
Zasinienia						
Zadrapania						
Krwawienia						
Oparzenia						
Inne (podać jakie)						
Stosowała przemoc psychiczną, w tym:						
Izolację						
Wyzwiska						
Ośmieszanie						
Groźby						
Kontrolowanie						
Ograniczenie kontaktów						
Krytykowanie						
Poniżanie						
Demoralizację						
Ciągle niepokojenie						
Inne (podać jakie)						
Stosowała przemoc seksualną, w tym:						
Zmuszanie do obcowania płciowego i innych czynności seksualnych						
Inny rodzaj zachowań, w tym:						
Niszczenie/uszkodzenie mienia						
Zabór/przywłaszczenie mienia						

Groźba karalna/znieważanie						
Zmuszanie do picia alkoholu						
Zmuszanie do zażywania środków odurzających lub substancji psychotropowych oraz niezleconych przez lekarza leków						
Inne działające na szkodę najbliższych (podać jakie)						

* Na przykład: żony, męża, partnera, partnerki, matki, ojca, córki, syna.

V. OD JAK DAWNA TE ZACHOWANIA MAJĄ MIEJSCE

.....

VI. ZACHOWANIE

Zachowanie się osoby	Osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie		Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	
	TAK	NIE	TAK	NIE
Trudność nawiązania kontaktu				
Spokojny/-na				
Płaczliwy/-wa				
Zastraszony/-na				
Unika rozmów				
Agresywny/-na				
Stawia opór Policji				

VII. OPIS MIEJSCA ZDARZENIA

(np. szkody, zniszczone sprzęty, nieporządek, rozbite szkło, uszkodzone drzwi, brud, ślady krwi, ślady spożywania alkoholu, wyczuwalna woń alkoholu, inne)

.....

VIII. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Świadek I

1. Imię i nazwisko:
 2. Miejsce zamieszkania:
 kod pocztowy: miejscowość: województwo:
 ulica: numer domu:
 numer mieszkania: numer telefonu:

Świadek II

1. Imię i nazwisko:
 2. Miejsce zamieszkania:
 kod pocztowy: miejscowość: województwo:
 ulica: numer domu:
 numer mieszkania: numer telefonu:

Świadek III

1. Imię i nazwisko:
2. Miejsce zamieszkania:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
..... ulica: numer domu:
..... numer mieszkania: numer telefonu:

IX. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, BYŁA JUŻ KIEDYKOLWIEK KARANA ZA PRZESTĘPSTWO Z UŻYCIEM PRZEMOCY LUB GROŹBY JEJ UŻYCIA:

TAK NIE NIE USTALONO

X. CZY W STOSUNKU DO OSOBY, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, SĄD ZASTOSOWAŁ DOZÓR KURATORA SĄDOWEGO:

TAK NIE NIE USTALONO

XI. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, NADUŻYWA ALKOHOLU:

TAK NIE NIE USTALONO

XII. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, NADUŻYWA ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH, SUBSTANCJI PSYCHOTROPOWYCH LUB LEKÓW:

TAK NIE NIE USTALONO

XIII. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, BYŁA LECZONA PSYCHIATRYCZNIE:

TAK NIE NIE USTALONO

XIV. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, POSIADA BRONŃ:

TAK NIE NIE USTALONO

XV. CZY W ZWIĄZKU ZE STOSOWANIEM PRZEMOCY W RODZINIE BYŁY PODEJMOWANE NASTĘPUJĄCE DZIAŁANIA:

- powiadamanie i interwencje Policji
- powiadomienie prokuratury
- zatrzymanie
- dozór Policji
- wydanie zakazu kontaktowania się z określonymi osobami
- wydanie zakazu zbliżania się do określonych osób
- wydanie postanowienia o obowiązku opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym
- tymczasowe aresztowanie
- wszczęcie postępowania karnego lub innego postępowania sądowego (jakiego? np. rozwodowego, rodzinnego)
- poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego
- odebranie dziecka w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
- zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu (w stosunku do kogo?)
.....
- leczenie innych uzależnień (jakich, w stosunku do kogo?)
.....

- zobowiązanie do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (nałożone przez kogo?)

.....

- udzielono pomocy medycznej

- inne działania (jakie?)

.....

.....

.....

XVI. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ POLICJĘ

Działania podjęte przez Policję	Osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie		Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	
	TAK	NIE	TAK	NIE
Pouczenie				
Środki przymusu bezpośredniego (jakie?)				
Badanie na zawartość alkoholu w organizmie wynik	 wynik	
Izba wytrzeźwień				
Policyjne pomieszczenie dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia				
Policyjne pomieszczenia dla osób zatrzymanych				
Policyjna izba dziecka				

XVII. DANE DOTYCZĄCE RODZINY

Inne osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie:

LP.	Imię i nazwisko	Stosunek pokrewieństwa	wiek	Czym się zajmuje (zawód, miejsce pracy, w przypadku dzieci – szkoła, klasa)
1				
2				
3				
4				

XVIII. INFORMACJE DOTYCZĄCE STANU ZDROWIA OSOBY, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ W RODZINIE

1. Stan psychiczny:

- pobudzony/-na
- ospały/-ła/apatyczny/-na
- płaczący/-wa
- agresywny/-na
- lękliwy/-wa
- inny/-na (jaki/-ka?)

2. Porozumiewanie się:

- chętnie nawiązuje kontakt
- trudno nawiązuje kontakt
- małomówny/-na
- jąka się
- krzyczy
- wypowiada się nielogicznie
- odmawia odpowiedzi na zadawane pytania
- porozumiewa się niewerbalnie (np. językiem migowym, gestami, piktogramami itp.)
.....
.....

Reakcja na osobę towarzyszącą (szczególnie ważne w przypadku dzieci):
.....
.....

3. Rodzaje uszkodzeń:

- skaleczenia
- ślady nakłucia
- ślady ugryzienia
- otarcia naskórka
- siniaki
- krwawienia
- ślady oparzenia
- zwichnięcia
- złamania kości

4. Stan higieny:

Skóra:

- czysta
- brudna
- wysuszona
- odmrożona
- odparzona
- odleżyny

pieluszkowe zapalenie skóry

Włosy:

- czyste
- brudne
- wszawica
- łysienie/włosy powyrywane
- ciemieniucha

5. Inne objawy podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie/zaniedbania:

- strój brudny/nieadekwatny do pory roku
- waga/wzrost nieadekwatne do wieku
- rozwój nieadekwatny do wieku
- wyniszczenie organizmu
- odwodnienie
- ponawianie zgłoszeń do lekarza

- niekorzystanie z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby
- niestosowanie się do wcześniejszych zaleceń lekarskich

6. Obrażenia i objawy spójne z wersją przedstawioną przez osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

TAK NIE

7. W przypadku dziecka obrażenia i objawy spójne również z wersją przedstawioną przez rodzica lub opiekuna prawnego lub opiekuna faktycznego:

TAK NIE

8. Konieczność przeprowadzenia konsultacji specjalistycznej:

TAK NIE

9. Podjęte leczenie:

- przyjęto na oddział szpitalny (jaki?)
- skierowano do szpitala (jakiego?)
- udzielono pomocy ambulatoryjnej
- odesłano do domu
- inne (jakie?)

10. Poinformowano o możliwości otrzymania zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z przemocą w rodzinie na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 201, poz. 1334).

TAK NIE

11. Wydano zaświadczenie lekarskie:

TAK NIE

12. Wydano skierowanie na badanie lekarskie:

TAK NIE

13. Wydano zwolnienie lekarskie od pracy:

TAK NIE

XIX. PODJĘTE DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

1. Działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

- powiadomienie Policji
- udzielenie pomocy socjalnej
- udzielenie pomocy medycznej (w przypadku przemocy seksualnej należy działać zgodnie z procedurą postępowania Policji i placówki medycznej)
- inne (jakie?)

2. Działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, poprzez zapewnienie jej miejsca w placówce całodobowej:

- specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- ośrodku wsparcia
- ośrodku interwencji kryzysowej
- domu dla matek z małoletnimi
- dziećmi i kobiet w ciąży
- szpitalu
- innych (jakich?)

3. Działania zmierzające do udzielenia pomocy dzieciom

.....
.....

4. Przekazanie informacji organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego

.....
.....

5. Inne (jakie?)

.....
.....

XX. WNIOSKI PRZEDSTAWICIELA PODMIOTU WYPEŁNIAJĄCEGO FORMULARZ

.....
.....
.....

XXI. DODATKOWE INFORMACJE

.....
.....
.....

.....
(podpis przedstawiciela podmiotu wypełniającego formularz „Niebieska Karta — A”)

.....
(data wpływu formularza „Niebieska Karta — A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego)

JAK ROZPOZNAĆ ZESPÓŁ DZIECKA MALTRETOWANEGO?

Jest wiele czynników, które składają się na ustalenie podejrzenia/rozpoznania zespołu dziecka bitego. Należą do nich:

- wiek dziecka – maltretowanie dziecka może pojawić się w każdym wieku, ale najczęściej dotyczy maluchów do 3. roku życia;
- wywiad – rodzice unikają mówienia prawdy odnośnie do powstania obrażeń, przedstawiają przebieg wydarzeń w sposób chaotyczny, nielogiczny, a obraz kliniczny może nie odpowiadać powstałym obrażeniom;
- wygląd dziecka – często dominuje smutny wyraz twarzy i oczu, przygarbiona pozycja ciała. Mogą występować nieleczone zmiany skórne. W warunkach przedszpitalnych ocena jest utrudniona, ponieważ członkowie zespołów ratownictwa medycznego najczęściej widzą dziecko po raz pierwszy;
- rozwój psychoruchowy dziecka – najczęściej dziecko małe jest smutne, unika kontaktu wzrokowego, jest apatyczne, boi się i broni przed dotykiem. Charakterystyczny jest występujący u niego lęk przed rodzicami. Dzieci starsze są zazwyczaj nadmiernie pobudzone, niespokojne, a nawet agresywne. Wykazują też zachowania bierne, depresyjne, lękowe.

Oprócz analizy wyżej wymienionych informacji należy także zwrócić uwagę na różne okolice ciała, mające związek z maltretowaniem dziecka:

- **Obrażenia** zlokalizowane są najczęściej na pośladkach, tułowiu (głównie okolicy lędźwiowej), głowie, małżowinach usznych (naderwanie). Uszkodzenia w obrębie kończyn górnych i dolnych, otarcia skóry, obrzęki. Należy zaznaczyć, że obrażenia ciała mogą być w różnej fazie gojenia (sińce i wylewy podskórne o różnym zabarwieniu). Warte podkreślenia są charakterystyczne ślady na ciele dziecka: liczne ślady z ostrym brzegiem, najczęściej na częściach miękkich; ślady rąk od gwałtownego chwywania, szarpania, potrząsania; ślady uderzenia dłonią, najczęściej linijne z odciskami palców całej ręki; ślady wiązania, szczypania, przypalania papierosami, duszenia.
- **Oparzenia** – dotyczą zazwyczaj kończyn górnych i dolnych, często występujące z innymi obrażeniami w różnych fazach gojenia.
- **Obrażenia kończyn i głowy** – mało prawdopodobne jest to, aby niemowlę samodzielnie uszkodziło sobie kość. O tym, że było wcześniej maltretowane, mogą świadczyć ślady złamań widoczne w badaniach RTG. Najczęściej mogą to być złamania w obrębie kości długich łopatki, mostka, żeber, wyrostków kolczastych kręgów, dystalnego końca obojczyka. Urazy głowy, będące skutkiem maltretowania, mogą skończyć się nawet śmiercią ze względu na wystąpienie obrażeń czaszkowo-mózgowych.

Krzywdzenie dzieci jest zjawiskiem wielowymiarowym i złożonym. Rodzaje przemocy opisywane w literaturze przedmiotu przenikają się wzajemnie i wywołują podobne skutki o różnym stopniu nasilenia oraz rozległości występowania.

Na co więc należy zwrócić szczególną uwagę?

Obszary, w których możemy obserwować objawy krzywdzenia występujące u dzieci. Należy jednak zaznaczyć, że większość z nich to tzw. objawy niespecyficzne. Znaczy to, że są to objawy, które nie są związane tylko z doświadczaniem przez dzieci krzywdzenia. Mogą one występować u dziecka z zupełnie innych powodów i świadczyć o zaburzeniach, chorobach, itp.

1. Funkcjonowanie fizyczne (zdrowie, rozwój fizyczny dziecka):

- osłabiona odporność organizmu,
- bóle, choroby psychosomatyczne,
- niedobór masy ciała (wyjątkowo: waga za wysoka),
- blada, ziemista cera, słabe włosy, postępująca próchnica zębów,
- skulona, „zniekształcona” postawa ciała,
- zaniedbanie higieniczne, brak nawyków higienicznych (ciało brudne, nieprzyjemny zapach, wszawica),
- brak apetytu lub nadmierne objadanie się,
- obniżona sprawność fizyczna,
- opóźniony lub zahamowany rozwój fizyczny,
- chroniczne zmęczenie,
- zaburzenia snu,
- skłonność do urazów,
- urazy ciała:
 - sińce, · guzy, · otarcia, · krwawienia, · braki we włosach, · blizny, pręgi, · wycieki, · ślady samookaleczeń,
- reakcje regresyjne np. brak kontroli fizjologicznej u dziecka powyżej 4 roku życia (moczenie się, zanieczyszczanie kałem).

2. Funkcjonowanie emocjonalne:

- chwiejność emocjonalna,
- poczucie zagrożenia, winy i wstydu,
- lęk,
- wzmożona czujność, niemożność rozluźnienia się,
- chroniczny smutek, depresja
- tłumienie negatywnych emocji wobec sprawcy i przenoszenie ich na innych dorosłych lub rówieśników,
- trudności w nawiązywaniu bliskiej relacji z ludźmi,
- poczucie chaosu emocjonalnego:
 - ambiwalentne uczucia wobec rodzica – sprawcy,
 - poczucie braku wpływu na sytuację,
 - sprzeczne komunikaty, informacje,
- obniżone poczucie własnej wartości,
- nieadekwatne wyrażanie emocji np. w postaci zachowań agresywnych lub ucieczkowych, - autoagresja,
- problemy z nauką (trudności z koncentracją, z zapamiętywaniem)
- „nadpobudliwość psychoruchowa” (duża pobudliwość),
- izolowanie i zamykanie się w sobie lub nadmierna aktywność.

3. Funkcjonowanie w relacji z dorosłym:

- wrogość, nieufność,
- problemy z granicami:
 - lgnięcie do dorosłych (tzw. „lepkość”),
 - utrzymywanie dystansu,
- nieposłuszeństwo wobec większości osób, które nie stanowią zagrożenia,
- potrzeba zwracania na siebie uwagi:
 - niesłuchanie,
 - niewykonywanie poleceń,
 - postępowanie „przekorne”,

- hałaśliwość,
- agresja,
- prowokacyjność,
- wycofanie,
- kurczowe trzymanie się rodzica/opiekuna (charakterystyczne dla dzieci młodszych).

4. Funkcjonowanie w grupie rówieśniczej:

- agresywność (bicie, agresja słowna),
- przyjmowanie roli lidera negatywnego w grupie,
- przyjmowanie roli kozła ofiarnego w grupie,
- wycofanie,
- odrzucenie,
- zwracanie na siebie uwagi,
- wulgarne słownictwo,
- demonstrowanie gestów, słownictwa i zachowań seksualnych.

5. Funkcjonowanie w szkole, w roli ucznia:

- brak zainteresowania zajęciami, lekcjami,
- złe wyniki w nauce lub pogorszenie się wyników (w stosunku do tego jak dziecko uczyło się wcześniej),
- ucieczka w naukę – uzyskiwanie bardzo dobrych ocen (sposób na izolowanie się od problemów, chęć zapomnienia),
- nadmierna aktywność i zaangażowanie w zajęcia szkolne i pozaszkolne (potrzeba rozładowania napięcia, izolowania się od problemów),
- spóźnienia, ucieczki z lekcji, wagary,
- „lekceważenie” obowiązków szkolnych (przyzwolenie rodziców, zatrzymywanie dziecka w domu, obarczanie obowiązkami),
- brak przyborów szkolnych, książek, zeszytów (zaniedbanie ze strony rodziców),
- bierna postawa na lekcjach (obawa przed ośmieszeniem, niskie poczucie własnej wartości),
- brak zainteresowania nawet ciekawymi tematami, sprawami,
- przychodzenie do szkoły w stanie choroby,
- zasypianie na lekcjach (przemęczenie, nieprzespane noce),
- ucieczki z lekcji w-f,
- unikanie ćwiczeń na lekcjach w-f (ukrywanie obrażeń na ciele, wstyd).

Jeżeli z objawami u dziecka współwystępują określone zachowania rodziców lub opiekunów to podejrzenie, że dziecko jest krzywdzone jest szczególnie uzasadnione.

Na co należy zwrócić szczególną uwagę?

- Rodzic (opiekun) podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnienia przyczyn obrażeń dziecka.
- Rodzic (opiekun) odmawia, nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem dziecka.
- Rodzic (opiekun) mówi o dziecku w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża i strofuje dziecko (np.: używając określeń takich, jak „idiota”, „gnojek”, „gówniarz”).
- Rodzic (opiekun) poddaje dziecko surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy lub zbyt pobłażliwy lub odrzuca dziecko.
- Rodzic (opiekun) nie interesuje się losem i problemami dziecka.
- Rodzic (opiekun) często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa dziecko.
- Rodzic (opiekun) jest apatyczny, pogrążony w depresji.
- Rodzic (opiekun) zachowuje się agresywnie.

- Rodzic (opiekun) ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np.: reaguje nieadekwatnie do sytuacji, wypowiada się niespójnie.
- Rodzic (opiekun) nie ma świadomości lub neguje potrzeby dziecka.
- Rodzic (opiekun) faworyzuje jedno z rodzeństwa.
- Rodzic (opiekun) przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem (na przykład podczas zabawy).
- Rodzic (opiekun) nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.
- Inne...